

Γιατί μένει τόσος μήνας στο τέλος του μισθού;

Οι ζωές μας τα τελευταία 10 -και βάλε- χρόνια καθορίζονται από αλληπάλληλες κρίσεις. Από τα μνημόνια, στα lockdown, μέχρι τη σημερινή κρίση ακρίβειας, ακούμε διαρκώς πως ένα «φυσικό φαινόμενο» ή κάποια «μακρινή καταστροφή» ευθύνονται για τα δεινά μας. Αν η ζωή μας άλλαξε ραγδαία από την πανδημική συνθήκη, η «επιστροφή στην κανονικότητα» μας επιφύλαξε, μεταξύ άλλων, μία ανεξέλεγκτη αύξηση του κόστους ζωής. Αυτή αρχικά παρουσιάστηκε μυστικοποιημένη, λίγο-πολύ ως φυσικό φαινόμενο που επιβάλλεται από τους γεωπολιτικούς ανταγωνισμούς, την ενεργειακή κρίση και τον πόλεμο στην Ουκρανία και τη Μέση Ανατολή, και πάρα πολύ γρήγορα παγιώθηκε ως ένα νέο ανυπέρβλητο δεδομένο.

Το κόστος ζωής μας αυξάνεται ανεξέλεγκτα, είτε το βιώνουμε σε προσωπικό επίπεδο (έξοδα διαβίωσης, προϊόντα υγιεινής, νοίκια, λογαριασμοί, διασκέδαση, καύσιμα, κλπ) είτε σε υπηρεσίες και τομείς κοινωνικής αναπαραγωγής (πρόσβαση και ποιότητα συστημάτων υγείας, παιδείας, μεταφορών κλπ.). Όλο και δυσκολότερα βγαίνουμε οικονομικά, κατακερματίζουμε την καθημερινότητά μας σε οικονομικές δραστηριότητες στις οποίες μπορούμε να ανταπεξέλθουμε και αποκλείουμε εκείνες που δεν μπορούμε να υποστηρίξουμε, είναι παντελώς αδύνατο να προγραμματίσουμε, το να βγάλεις το μήνα πλέον αποτελεί πολύπλοκη λογιστική πράξη. Χρειάζεται να δουλεύουμε περισσότερο -όσες δουλεύουμε- σε επισφαλείς συνθήκες εργασίας, σε κακοπληρωμένες δουλειές, με απλήρωτες υπερωρίες, ακόμα και 16ωρα σε δύο εργοδότες, κάποιοι από τους οποίους μπορεί να είναι πλέον και πλατφόρμες. Ο ποιοτικός ελεύθερος χρόνος μας περιορίζεται, καταλήγοντας να παραιτούμαστε από όλα όσα μας κάνουν χαρούμενα και μας δίνουν νόημα. Ταυτόχρονα η φροντίδα μεταφέρεται όλο και περισσότερο στο σπίτι και πέφτει δυσανάλογα στις πλάτες γυναικών, ντόπιων και κυρίως μεταναστριών.

Για να βρούμε μια διέξοδο από τον κατακερματισμό των αναγκών και των επιθυμιών μας, τον κατακερματισμό των ζωνών μας, την ατομική διαχείριση και την ήρεμη απελπισία, χρειάζεται να απομυστικοποιήσουμε τους τρόπους εμφάνισης της κρίσης και να διαβάσουμε τη συνθήκη πολιτικά: πρόκειται για μία ταξική πολιτική υψηλών κερδών για στρατηγικούς τομείς της οικονομίας και αναπαραγωγής της καπιταλιστικής σχέσης για τα αφεντικά, και χαμηλών μισθών για τους εκμεταλλευόμενους. Ανεξαρτήτως των ειδικών πτυχών με τις οποίες εκφράζεται στην παρούσα συγκυρία, η κρίση που βιώνουμε αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης πολλαπλής επίθεσης: μείωση μισθών (άμεσα ή έμμεσα), συντάξεων και επιδομάτων (άρα μείωση αγοραστικής δύναμης), αναδιάρθρωσης του κράτους πρόνοιας μέσω της ιδιωτικοποίησης υποδομών και της εμπορευματοποίησης παροχών, επίθεση στην ατομική ιδιοκτησία και την πρόσβαση στην στέγαση μέσω της αναδιάρθρωσης του real estate.

Αυτό που στον δημόσιο λόγο εμφανίζεται ως «αύξηση κόστους ζωής» και στον οικονομικό λόγο ως «άνοδος του πληθωρισμού», για εμάς αποτελεί τη μορφή εμφάνισης μιας κρίσης κοινωνικής αναπαραγωγής. Καθώς το κόστος κάθε κρίσης μετακυλιέται σε εμάς, οι τιμές εκτοξεύονται στα ύψη κι έτσι η πρόσβαση στα βασικά προϊόντα και τις συνθήκες που εξασφαλίζουν την κοινωνική μας αναπαραγωγή σε μια καπιταλιστική κοινωνία γίνεται όλο και πιο δύσκολη. Παράλληλα, οποιαδήποτε προσπάθεια διαμόρφωσης και ικανοποίησης των αναγκών συλλογικά και από τα κάτω δέχεται επίθεση από το κράτος και τα αφεντικά. Οι καταλήψεις και οι δημόσιοι χώροι, που μπορούν να λειτουργήσουν σαν διέξοδος από την απομόνωση και να καλύψουν μέρος των υλικών, πνευματικών και κοινωνικών μας αναγκών με αντιεμπορευματικούς όρους, εκκενώνονται και περιφράσσονται, ενώ οι γειτονιές μας μετατρέπονται σε θεματικά πάρκα της τουριστικής βιομηχανίας.

Το ερώτημα του κατά πόσο είναι πλέον εφικτή η κοινωνική μας αναπαραγωγή έχει για εμάς ένα σαφές πολιτικό διακύβευμα. Θεωρούμε ότι για να μπορέσουμε να αρθρώσουμε πρακτικές αντίστασης στην συνεχή υποτίμηση των ζώων μας πρέπει να συζητήσουμε κινηματικά γύρω από τον χαρακτήρα των κοινωνικών αναγκών σήμερα. Να διερωτηθούμε δηλαδή: ποιές είναι οι ανάγκες μας; Απέναντι σε μία παραδοσιακή διάκριση βασικών/επιπλέον αναγκών ίσως να είναι απελευθερωτικό να εξετάσουμε την ισχύ κάποιων λίγο ή πολύ παγιωμένων (και συχνά αόρατων) διακρίσεων και ιεραρχήσεων που διέπουν τις ανάγκες, όπως: υλικές/πνευματικές, σωματικές/ψυχικές, επιβίωσης/ψυχαγωγίας, πραγματικές/πλασματικές, παροντικές/μελλοντικές.

Καλούμαστε συνεχώς να ιεραρχήσουμε τις ανάγκες μας σε «βασικές» και σε «περιττές» και νιώθουμε ενοχές εάν χαλάσουμε λεφτά σε κάτι που δεν είναι απολύτως απαραίτητο. Όμως οι ανάγκες μας δεν διαμορφώνονται στο κενό. Τόσο η ιδέα της ιεράρχησης των αναγκών σε βασικές και «πολυτελείας», όσο και ο τρόπος με τον οποίο μπορούν να καλυφθούν, έρχεται από τα πάνω, προσδιορίζεται και περιορίζεται ταξικά. Μας λένε ότι μπορούμε να ζήσουμε με 200 ευρώ, ότι μια οικογένεια χορταίνει με 4 τοστ και ότι θα έπρεπε να βλέπουμε τη ζωή πιο ολιστικά και να μην μας απασχολεί μόνο πόσα λεφτά θα βγάλουμε. Έτσι η αδυναμία να τα βγάλεις πέρα και η καταφυγή σε φίλους/οικογένεια για οικονομική στήριξη μεταφράζεται σαν ατομική αποτυχία και ανευθυνότητα, εσωτερικεύοντας την ιδέα της ιεράρχησης των αναγκών ως αναπόφευκτη πραγματικότητα. Η ανάγκη να βγεις έξω από το σπίτι μετά τη δουλειά (ή από τη δουλειά σου στο σπίτι) για να κοινωνικοποιηθείς εμφανίζεται ως «υπερβολική φιλοδοξία/απαίτηση» υπό το βάρος των φουσκωμένων λογαριασμών. Η ανάγκη να ισιώσει η πλάτη σου, να αναρρώσει το σώμα σου μετά την πολυήμερη δωρη plus καταπόνηση σε service/delivery/τηλεργασία μετατρέπεται σε ακριβή «επιθυμία ευεξίας». Αν ζεις με τον βασικό μισθό, το να θες να αγοράσεις ένα ρούχο, να πας μια εκδρομή, να δεις μια θεατρική παράσταση ή συναυλία, να πας στο γήπεδο, θεωρείται πέραν των βασικών αναγκών που μπορεί να σου καλύψει ένα ψηφιακό pass.

Οι πλεονάζουσες επιθυμίες του όλο και μεγαλύτερου κομματιού του πληθυσμού που περισσεύει δεν μπορούν και δεν είναι απαραίτητο να καλυφθούν, τουλάχιστον όχι πέρα από την εξασφάλιση ενός ελάχιστου επιπέδου κοινωνικής αναπαραγωγής, συχνά στα όρια της εξαθλίωσης. Ερχόμαστε έτσι αντιμέτωπες/οι με μια κομβική αντίφαση του σύγχρονου καπιταλισμού που κινείται μέσα από την παραγωγή επιθυμιών, βάζοντάς τις στο κέντρο της καπιταλιστικής αξιοποίησης, οδηγώντας σε φαινόμενα κυνηγιού της επίδοσης και της επιτυχίας, ενώ παράλληλα για τον περισσότερο κόσμο η ικανοποίησή τους είναι αδύνατη, παράγοντας μαζική ματαιώση.

Εμείς όμως, δεν θέλουμε απλώς να επιβιώνουμε αλλά θέλουμε και να ζούμε. Και για να το κάνουμε σαφές: δεν διατιθόμαστε να θυσιάσουμε τίποτα στο κυνήγι της επιβίωσης και στη μέγγενη της «ατομικής ευθύνης». Θέλουμε να αποφασίζουμε συλλογικά ποιες είναι οι ανάγκες και οι επιθυμίες που είναι σημαντικές για εμάς, να τις βάζουμε μπροστά, χωρίς ενοχές ότι κάποιες θεωρούνται «πολυτέλειες». Θέλουμε -και να διασκεδάσουμε συλλογικά, να κοινωνικοποιούμαστε σε καταλήψεις αλλά και σε σινεμά, θέατρα, συναυλίες, σε προσβάσιμους και ελεύθερους δημόσιους χώρους, να φροντίζουμε τη σωματική και ψυχική μας υγεία με όποιο τρόπο μας αρέσει. Αρνούμαστε να ιεραρχήσουμε την κάθε μας ανάγκη απόλαυσης ως «λιγότερο σημαντική», να την εκχωρήσουμε στην εμπορευματική πολιτική των ιδρυμάτων ή να τη χαρακτηρίσουμε πολυτέλεια. Ενδεχομένως αμφισβητώντας την απόλυτη ισχύ αυτών των διακρίσεων να ικνηλατήσουμε την μετάβαση από μία πολιτική ικανοποίησης των αναγκών στις παρούσες συνθήκες, σε μία πολιτική επιθυμίας για νέες μορφές ζωής.

**Τι είναι
όμως τελικά
βασικό και
απαραίτητο
για να
μπορούμε
να ζήσουμε;**

Re/traverse

για την έξοδο από
το κυνήγι της επιβίωσης

retraverse.espivblogs.net
retraverse@espiv.net

